

Voorkomen van verdere verspreiding van en overlast door de Aziatische hoornaar in Nederland

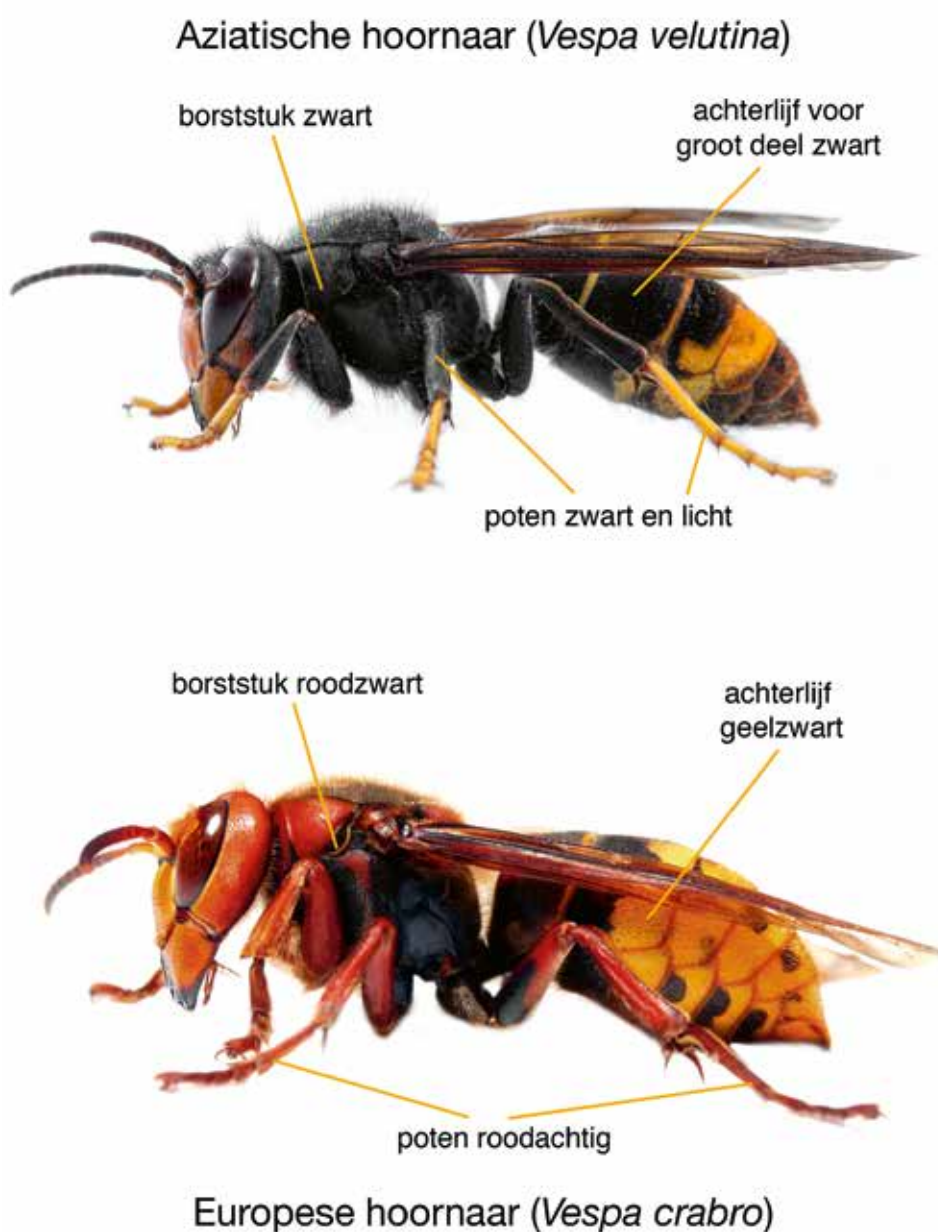
Tekst René Janssen, Rob Voesten, Dominique Soete en Daan Drukker

In 2004 is de Aziatische hoornaar in Frankrijk onbedoeld meegekomen met een scheepslading uit China (Slikboer en Zeegers, 2021). De jaren daarna heeft de soort zich sterk verspreid in Frankrijk en in de buurlanden Spanje en België. In 2017 werd de eerste vondst in ons land gemeld en wel in Zeeland.

De Aziatische hoornaar vormt een bedreiging voor inheemse insecten en geeft overlast voor de imkerij. De soort wordt genoemd in Artikel 17 van de Invasieve Exotenverordening. Dat betekent dat landen in de Europese Unie verplicht zijn om populaties van de soort op te sporen en te vernietigen, zodat verspreiding en schade zoveel mogelijk worden voorkomen. Inmiddels is de Aziatische hoornaar in Nederland in geringe aantallen gesignaleerd in alle zuidelijke provincies met uitschieters naar Utrecht, Gelderland en Drenthe. In *Bijenhouden 2021-3* staat een overzicht van de waarnemingen tot en met 2020 (Van der Laan, 2021). De NBV-Lerarendag van 1 oktober aanstaande heeft ook als thema de Aziatische Hoornaar.

Kenmerken

De Aziatische hoornaar is iets kleiner dan de Europese hoornaar. Afbeelding 1 laat het verschil tussen beide soorten zien. Vooral de zwarte kop en het borststuk (die bij de Europese hoornaar bruinrode tinten hebben) en de zwarte poten met gele uiteinden zijn zeer kenmerkend. Een volk Aziatische hoornaars begint in het voorjaar met een bevruchte koningin die een nestje maakt waarin ze eitjes legt. De hieruit gevormde werksters jagen op insecten, verzorgen de larven en bouwen een nest zo groot als een kleine skippybal, waar het volk naartoe verhuist als het uit het primaire nest gegroeid is. In de periode augustus-november vliegen enkele honderden koninginnen uit die vervolgens paren en zich daarna verspreiden tot enkele tientallen kilometers van het nest om te overwinteren. Hier stichten zij het volgende jaar een

Afbeelding 1. De verschillen tussen de Aziatische hoornaar en de Europese hoornaar. Foto's Brais Seara (boven) en Kletr (onder)

nieuw volk. Door de vele nieuwe koninginnen heeft de soort zich in een korte tijd als een olievlek over Europa verspreid (Husemann e.a., 2020).

Bedreiging

Studies laten zien dat de Aziatische hoornaar een bedreiging voor bijenvolken kan vormen. Een gemiddeld volk Aziatische hoornaars eet in totaal ruim 97.000 honingbijformaat prooien, dat staat gelijk aan 11 kg insecten (38% honingbijen, 30% vliegen en 20% sociale wespen en andere soorten insecten (12%) (Rome e.a., 2021). Jagende Aziatische hoornaars voor de bijenkasten zorgen naast verlies aan bijen ook voor stress bij bijenvolken (Requier e.a., 2019). Bij meerdere Aziatische hoornaars voor de kast neemt de vliegactiviteit van de bijen sterk af, waardoor er amper nectar en stuifmeel binnenkomt. Tevens blijkt dat het vangsucces van Aziatische hoornaars toeneemt als er minder bijen uitvliegen. De stress, verminderde honingproductie en sterfte van bijen hebben ook een negatieve invloed op de winteroverleving.

Bestrijding en effectieve inzet van wiekpotten

Het bestrijden van de hoornaarkoninginnen voordat ze werksters hebben (in de periode november–mei) is zeer effectief. Daarna is het van belang de primaire en secundaire nesten te bestrijden (in de periode mei–december) ter voorkoming van verdere verspreiding (Soete, 2021; VBI/Vespa-watch, 2022). Werksters vliegen tot 2 km van het nest (Slikboer en Zeegers, 2021) en door ze terug te volgen is het nest te vinden. In Vlaanderen is hiervoor sinds 2020 de wiekpotmethode in gebruik. Een wiekpot is een glazen pot met daarin een lont (wiek) van bijvoorbeeld stof of keukenrol en gevuld met een lokstof, zoals een mengsel van gelijke delen zoete witte wijn, suiker en bier die op ooghoogte wordt opgehangen (afbeelding 2). Vanaf deze wiekpot kan een werkster van de Aziatische hoornaar gemakkelijk worden gevangen en gemerkt. Door het dier op de wiekpot weer los te laten, kan de vliegrichting en de tijdsduur totdat het dier weer terug is worden getimed. Hierbij staat 1 minuut gelijk aan 100 meter afstand tot het nest. Voor een

Afbeelding 2. Een simpele wiekpot op ooghoogte voor een bijenstal in Kasteelpark Born.
Foto René Janssen

goede schatting van de afstand moet de tijdmeting minstens vijf keer herhaald worden en neemt men het gemiddelde. Door wiekpotten te verplaatsen wordt het zoekgebied van het nest verkleind. De Nederlandse provincie Limburg heeft dit jaar opdracht gegeven gebruik te maken van VHF-zenders van 0,15 gram om succesvol nesten te vinden en te verwijderen (naar Kennedy e.a., 2018 met zenders van 0,28 gram).

Melden

In Nederland worden de waarnemingen van Aziatische hoornaars sinds 2017 verzameld via Waarneming.nl. Waarnemingen kunnen eenvoudig zonder account ingevoerd worden via de link waarneming.nl/go/vespa-velu-

tina. Een foto van de Aziatische hoornaar is hierbij cruciaal. Naast melden kunnen imkers helpen met het opsporen van de nesten van Aziatische hoornaars en de nestlocatie doorgeven aan de provincie. De provincie is namelijk verantwoordelijk voor het weghalen van de nesten. ●

Zelf een wiekpot maken:
vespawatch.be/get-involved/

Literatuurlijst zie aanvullingen op de NBV-site:
bit.do/aanvullingen-bijenhouden

